

MODEL MONITOROWANIA SYTUACJI OSÓB MŁODYCH NA RYNKU PRACY

**- RAPORT podsumowujący wyniki prac grupy
roboczej**

wrzesień 2012

Redakcja:

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku

Skład i druk:

Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie

Korekta:

Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie

Opracowanie modelu i raportu:

1. z ramienia Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku
Edyta Dąbrowska
Marta Sosnowska
2. z ramienia Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku
Krzyszyna Lewandowska
3. z ramienia Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie
Katarzyna Antończak
4. z ramienia Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu
Weronika Dąbrowska
Marcelina Tomczyk
5. z ramienia Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie
Robert Chrząstek
Marcin Dygón
6. z ramienia Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie
Paweł Nowak
7. z ramienia Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Warszawie
Katarzyna Kozakowska
Iwona Trzcińska

Wojewódzki Urząd Pracy
w Białymstoku

www.up.podlasie.pl
www.obserwatorium.up.podlasie.pl

WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY W GDAŃSKU
Partner w rozwoju. WUP. Pomorze

www.wup.gdansk.pl

Wojewódzki Urząd Pracy
w Krakowie

www.wup-krakow.pl
www.obserwatorium.malopolska.pl

Samorząd Województwa Wielkopolskiego
Wojewódzki Urząd Pracy
w Poznaniu

www.obserwatorium.wup.poznan.pl

Wojewódzki Urząd Pracy
w Rzeszowie

PODKARPACKIE
OBSERWATORIUM
RYNKU PRACY

www.wup-rzeszow.pl
www.porp.wup-rzeszow.pl

Wojewódzki Urząd Pracy
w Szczecinie

www.wup.pl

Mazowieckie Obserwatorium
Rynku Pracy

www.obserwatorium.mazowsze.pl

Zapraszamy na stronę modelu monitorowania sytuacji osób młodych na rynku pracy:

<http://www.obserwatorium.up.podlasie.pl/index.php/strony/9826>.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki,

Spis Treści:

1. WSTĘP.....	4
2. GENEZA PRAC NAD STWORZENIEM MODELU MONITOROWANIA SYTUACJI OSÓB MŁODYCH NA RYNKU PRACY	5
2.1.PROBLEMATYKA OSÓB MŁODYCH W UNIJNYCH DOKUMENTACH STRATEGICZNYCH.....	5
2.2.EUROPEAN NETWORK ON REGIONAL LABOUR MARKET MONITORING – IDEA REGIONALNEGO MODELU MONITOROWANIA SYTUACJI OSÓB MŁODYCH NA RYNKU PRACY	6
3. KONCEPCJA MODELU	7
3.1.PRZEBIEG PRAC	7
3.2.MODEL MONITOROWANIA SYTUACJI OSÓB MŁODYCH NA RYNKU PRACY	8
3.3.ZIDENTYFIKOWANE LUKI INFORMACYJNE I PROBLEMY METODYCZNE WE WSKAŹNIKACH PRZYJĘTYCH DO ANALIZY.....	17
4. PODSUMOWANIE.....	20

1. WSTĘP

Niniejszy raport prezentuje wyniki prac grupy roboczej powołanej przez przedstawicieli siedmiu polskich instytucji rynku pracy w celu opracowania modelu monitorowania sytuacji osób młodych na rynku pracy. W pracach uczestniczyły:

- a) Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku (Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych) – Lider grupy roboczej,
- b) Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku,
- c) Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie (Małopolskie Obserwatorium Rynku Pracy i Edukacji),
- d) Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu (Wielkopolskie Obserwatorium Rynku Pracy;
- e) Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie (Podkarpackie Obserwatorium Rynku Pracy),
- f) Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie,
- g) Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie (Wydział Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy).¹

Praca nad budową modelu została zainicjowana Deklaracją partnerskiej współpracy, podpisaną przez ww. urzędy w kwietniu 2011r. i trwa do chwili bieżącej. W efekcie opracowany został model monitorowania osób młodych w Polsce, który może stanowić benchmark dla innych państw europejskich.

Model powstał w ścisłej współpracy z członkami sieci European Network on Regional Labour Market Monitoring, którzy - pełniąc rolę mentorów- swoim doświadczeniem istotnie przyczynili się do ukierunkowania prac Grupy i do osiągnięcia przez nią pozytywnych efektów.

Niniejszy raport prezentując uzyskane wyniki prac, porusza kilka istotnych kwestii. Pierwszą jest geneza kształtowania się idei modelowania w obszarze monitoringu sytuacji młodych na rynku pracy. Inicjatywy rodzą się na gruncie pojawiających się potrzeb, tak też było i w tym przypadku. Pogarszająca się sytuacja młodych na rynku pracy, wyzwoliła szczególne zainteresowanie Komisji Europejskiej szukaniem rozwiązań w zakresie zmiany tego stanu rzeczy. W opracowanym w 2011r. dokumencie roboczym służb Komisji zaproponowano zestaw wskaźników do monitorowania sytuacji ludzi młodych ale na poziomie państw członkowskich.² Tymczasem, występuje niezwykle silne różnice międzyregionalne, nawet w obrębie poszczególnych państw członkowskich. Skuteczność polityk jest więc ściśle skorelowana z ich dostosowaniem do problemów regionalnych. Spójności w tym zakresie nie można uzyskać bez posiadania wiedzy o sytuacji młodych na poziomie regionu. Problem z dostępem do informacji o sytuacji młodzieży na szczeblu regionalnym został podniesiony przez *European Network on Regional Labour Market Monitoring*. Sieć poprzez opracowanie zestawu wskaźników głównych i kontekstowych zainicjowała prace nad stworzeniem modelu monitorowania sytuacji osób młodych na rynku pracy na tym poziomie agregacji danych. Inicjatywa została powierzona polskim obserwatoriom rynku pracy.

Drugą, istotną kwestią raportu, jest prezentacja wyników prac polskiej grupy roboczej. Opracowany przez nią model, stworzony został na bazie polskich realiów. Grupa wykonała potężny

¹ Obserwatoria rynku pracy funkcjonujące w części wojewódzkich urzędów pracy – członków grupy roboczej, nie są stałymi komórkami organizacyjnymi tych urzędów (wyjątek stanowi Wydział Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy). Funkcjonują jako projekty badawcze realizowane przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. W tych urzędach, w których nie funkcjonują podobne projekty, badania regionalnych rynków pracy realizowane są przez odpowiednie komórki statutowe, finansowane podobnie jak cały urząd, z krajowych środków publicznych.

² SEC(2011) 401 final

wysiłek dotarcia do wielu danych (często nie publikowanych) pochodzących ze źródeł statystyki publicznej, aby wskazać możliwości pozyskania wskaźników, które pozwoliłyby na obserwowanie zmian w sytuacji osób młodych na rynku pracy.

Nieodłączną część raportu stanowi wersja elektroniczna modelu dostępna na witrynie: Monitoring the Youth Situation Within the Labour Market, zlokalizowanej na stronie głównej Podlaskiego Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych, pod adresem: <http://www.obserwatorium.up.podlasie.pl/index.php/strony/9826>.

Jest ona z jednej strony elektronicznym narzędziem prezentacji jego założeń, ukazującym obszary i wskaźniki przyjęte do analizy, z drugiej stanowi bazę danych (miar i wskaźników) wybranych do modelu w poszczególnych obszarach badawczych. Istotnym elementem tego sposobu prezentacji modelu są karty wskaźników, zawierające ich dokładną charakterystykę:

- nazwę i definicję wskaźnika (z podaniem źródła definicji),
- algorytm obliczania,
- jednostkę terytorialną, dla której możliwe jest jego pozyskanie,
- częstotliwość publikacji,
- dostępne przedziały wiekowe, dla których prezentowane są dane,
- źródła publikacji wskaźnika oraz uwagi interpretacyjne.

2. GENEZA PRAC NAD STWORZENIEM MODELU MONITOROWANIA SYTUACJI OSÓB MŁODYCH NA RYNKU PRACY

2.1. PROBLEMATYKA OSÓB MŁODYCH W UNIJNYCH DOKUMENTACH STRATEGICZNYCH

Genezy samej idei monitorowania sytuacji osób młodych na rynku pracy należy poszukiwać w aktywności Komisji Europejskiej i Rady Europy owocu szeregów wskazówek dla krajów członkowskich UE, których wprowadzenie jest istotne z punktu widzenia zatrudniania młodych. Podkreślają one konieczność zwiększenia wysiłków na rzecz tworzenia ścieżek zatrudnienia dla tej specyficznej grupy osób ze względu na charakteryzujący ją poziom bezrobocia.

W rezolucji Rady i przedstawicieli rządów państw członkowskich zebranych w Radzie z dnia 27 czerwca 2002r. ustanowiono ramy europejskiej współpracy na rzecz młodzieży³ oraz przewidziano stosowanie otwartej metody koordynacji i włączanie problematyki młodzieżowej do innych obszarów polityk.

Europejski pakt na rzecz młodzieży, przyjęty na posiedzeniu Rady Europejskiej w marcu 2005r.⁴ został potraktowany jako jeden z instrumentów ułatwiających realizację celów lizbońskich w zakresie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia.

Decyzją Rady 2006/702IWE z dnia 6 października 2006 r. w sprawie Strategicznych Wytucznych Wspólnoty dla Spójności, wezwano państwa członkowskie do zwrócenia szczególnej uwagi na "wdrażanie założeń Europejskiego paktu na rzecz młodzieży poprzez ułatwianie młodym ludziom dostępu do rynku pracy, łagodzenie przejścia od kształcenia do pracy, co obejmuje doradztwo zawodowe, pomoc w uzupełnianiu wykształcenia, dostęp do odpowiednich szkoleń i praktyk zawodowych".

Rezolucja Rady Nr 2009/C 311/01 z dnia 27 listopada 2009r. w sprawie odnowionych ram europejskiej współpracy na rzecz młodzieży (2010-2018)⁵ dotyczy przyjęcia komunikatu Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno- Społecznego oraz Komitetu Regionów pt. „Strategia UE na rzecz młodzieży – inwestowanie w młodzież i mobilizowanie jej do

³ Dz. U. C 168 z 13.7.2002, s.2

⁴ Dok.7619/1/05

⁵ Dz.U. C 311/1 z 19.12.2009, C 311/1

działania”. Odnowiona w niej otwarta metoda koordynacji na potrzeby wyzwań i możliwości stojących przed młodzieżą, zakłada dwa podstawowe cele działań na rzecz młodzieży do 2018r.: stwarzanie większych, a przy tym równych szans wszystkim młodym ludziom w dziedzinie edukacji i na rynku pracy oraz promowanie aktywności obywatelskiej, włączenia społecznego i solidarności wszystkich młodych ludzi. W związku z realizacją założeń Strategii Rada Europy wezwała Komisję do ustanowienia grupy roboczej w celu podjęcia dyskusji w istotnych obszarach polityki, istniejących danych dotyczących sytuacji młodych i wskazania ewentualnych potrzeb opracowania wskaźników w dziedzinach, w których one nie istnieją. Opracowane wskaźniki zostały opublikowane w Dokumencie Roboczym Służb Komisji 25 marca 2011r. W ramach 8 obszarów aktywności osób młodych wybrano do monitorowania 40 wskaźników. Wskaźniki są prezentowane na poziomie poszczególnych krajów europejskich i aktualizowane przez Eurostat raz w roku.⁶ Dokument jest w pełni komplementarny z celami strategii „Europa 2020” i jej inicjatywą przewodnią „Mobilna młodzież”, która dotyczy bardziej szczegółowych zagadnień młodzieży i jej mobilności. W przeciwieństwie do ogólnych wskazówek dostarczonych przez Strategię Europa 2020, informacja pozyskana ze wskaźników może wspierać bardziej specyficzne procesy polityczne UE bezpośrednio lub pośrednio związane z osobami młodymi. Identyfikuje wskaźniki kluczowe dla zrozumienia ogólnej sytuacji młodych ludzi.

2.2. EUROPEAN NETWORK ON REGIONAL LABOUR MARKET MONITORING – IDEA REGIONALNEGO MODELU MONITOROWANIA SYTUACJI OSÓB MŁODYCH NA RYNKU PRACY

Idea stworzenia modelu monitorowania sytuacji młodzieży na rynku pracy na poziomie regionów zrodziła się w ramach *European Network on Regional Labour Market Monitoring (ENRLMM)*.⁷

Na kolejnych spotkaniach członków sieci Europejskiego Dnia w Marsylii (2010) i Luxemburgu (2011) kształtowała się koncepcja prac nad modelem, który umożliwi ujednoczenie sposobu monitorowania sytuacji osób młodych w krajach członkowskich Sieci oraz dokonywanie porównań międzyregionalnych, a także pomiędzy poszczególnymi krajami członkowskimi.

Owocny pod tym względem okazał się zwłaszcza EUROPEJSKI DZIEŃ 2011 w Luxemburgu. W trakcie tej corocznej imprezy ENRLMM zwrócono uwagę na kilka istotnych kwestii:

- konieczność unifikacji wskaźników monitorowania młodzieży zarówno w kontekście regionalnym, krajowym, jaki i europejskim,
- nieodzowność analizowania danych w zakresie sytuacji ludzi młodych (15-29) na europejskim rynku pracy wynikającą m.in., ze skutków kryzysu i jego następstw w postaci pogarszającej się sytuacji młodych w całej Europie, głównie w Hiszpanii, Litwie, Słowacji, a także w Polsce,
- konieczność monitorowania takich zjawisk jak: formy zatrudnienia, jakość kształcenia, mobilność zawodowa i przestrzenna młodzieży, konieczność skonfrontowania popytu i podaży pracy w zakresie problemów ludzi młodych,

W trakcie ww. spotkania podkreślono również charakter podstawowych problemów młodych, które niejednokrotnie związane są z niskim poziomem edukacji (poziom wykształcenia), a często nawet brakiem zawodu wyuczonego. Towarzyszy temu postępujący wzrost bezrobocia wśród osób z wykształceniem wyższym. Zwrócono uwagę na fakt, iż większość obserwatoriów skupionych w ENRLMM ma doświadczenia w monitorowaniu młodzieży, ale z różną szczegółowością i

⁶ SEC(2011) 401 final

⁷ Sieć skupia instytuty, organizacje i przedsiębiorstwa z 26 europejskich krajów, których celem jest poprawa monitoringu regionalnego rynku pracy.

metodologią.⁸ Prowadzone badania wymagają unifikacji. Na tym spotkaniu, głoszone zachęty do pojęcia współpracy, mającej na celu budowę jednolitego europejskiego rynku pracy zaowocowały propozycją podjęcia prac nad modelem przez polskie obserwatoria rynku pracy.

3. KONCEPCJA MODELU

3.1. PRZEBIEG PRAC

Prace nad modelem rozpoczęto 18 grudnia 2011r. na spotkaniu organizacyjnym, które odbyło się w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Rzeszowie. W jego trakcie zainicjowano powstanie grupy roboczej odpowiedzialnej za opracowanie modelu, ustalono wstępny harmonogram prac i sposób w jaki będą one prowadzone. Podpisanie przez siedem Wojewódzkich Urzędów Pracy, wyrażających chęć udziału w pracach grupy roboczej, Deklaracji w sprawie partnerskiej współpracy na rzecz opracowania modelu monitorowania sytuacji osób młodych na rynku pracy, sfinalizowano w kwietniu 2012r. Koordynacji prac grupy roboczej podjął się Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku.

Prace nad modelem realizowane były w dwojaki sposób. Prace koncepcyjne podejmowano w formie spotkań warsztatowych, organizowanych w siedzibach wojewódzkich urzędów pracy – członków grupy roboczej. Po każdym spotkaniu koncepcyjnym następował okres pracy własnej, realizowany przez uczestników grupy- reprezentantów poszczególnych wojewódzkich urzędów pracy.

Na spotkaniu w Białymstoku, w lutym 2012r. grupa dokonała wyboru sześciu obszarów monitorowania sytuacji młodzieży na rynku pracy. Znalazły się wśród nich:

- a) demografia,
- b) bezrobocie,
- c) zatrudnienie,
- d) edukacja,
- e) rodzina i warunki życia,
- f) aktywność społeczna.

Sformułowano cel dla opracowywanego modelu:

**Cel główny: dostarczanie informacji,
o sytuacji osób młodych na rynku pracy umożliwiającej podejmowanie działań
zmiernających do poprawy sytuacji tej grupy osób.**

Poziom monitoringu: region

Okres analityczny: rok

Zdefiniowano osoby młode biorąc pod uwagę kryterium wieku. Jako grupę docelową do objęcia monitoringiem przyjęto:

Osoby młode w wieku 15-34 lata

⁸ Przeprowadzone przez ENRLMM w sierpniu 2011 r., na próbie 347 z 520 obserwatoriów działających w Europie, badanie wykazało, że 243 badanych podmiotów posiada doświadczenie w zastosowaniu wskaźników monitorowania młodzieży.

Decyzja objęcia monitoringiem takiej grupy wiekowej wynikała z kilku powodów. Po pierwsze z faktu przyjęcia w statystyce publicznej, za główne grupy statystyczne, kategorii wiekowych 15-24 i 25-34 lata. Po drugie z faktu wydłużania okresów zarówno nauki jak i podjęcia decyzji o macierzyństwie.

Wybrane obszary analizy przyporządkowano poszczególnym uczestnikom Grupy Roboczej:

- a) Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku - demografia
- b) Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku – bezrobocie,
- c) Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie – edukacja,
- d) Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu – zatrudnienie,
- e) Wojewódzkie Urzędy Pracy w Rzeszowie i w Warszawie – rodzina i warunki życia,
- f) Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie – aktywność społeczna.

Każda podgrupa otrzymała zadanie ustalenia hipotezy badawczej i określenie metodyki badania, które należałoby zrealizować celem jej potwierdzenia lub obalenia.

Generalnie przyjęto założenie, że podstawową metodą badawczą będzie desk research danych zastanych pochodzących ze statystyki publicznej. Dopuszczono jednak możliwość, zaproponowania w trakcie prac koncepcji zbierania określonych danych w drodze badań terenowych.

Na kolejnym spotkaniu, w Warszawie w kwietniu 2012r. przyjęto wstępny zestaw wskaźników zaproponowanych przez poszczególne wojewódzkie urzędy pracy w ramach wcześniej ustalonych obszarów. Ten pierwotny zestaw obejmował 65 wskaźników wyselekcjonowanych na podstawie dostępnych danych statystycznych oraz cyklicznych badań sondażowych prowadzonych w ramach statystyki publicznej. .

W celu zapewnienia właściwej procedury doboru zmiennych diagnostycznych, zbiór potencjalnych wskaźników następnie poddano ocenie ekspertów zewnętrznych. Wykorzystana do niego ankieta internetowa została opracowana przez Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie⁹.

Na spotkaniu koncepcyjnym w Rzeszowie, w czerwcu 2012r. dokonano podsumowania wyników przeprowadzonego badania ankietowego. Wyniki scoringu stały się materiałem roboczym dla ekspertów z Grupy Roboczej, którzy na tej podstawie oraz po konsultacjach z przedstawicielami ENRLMM przyjęli do analizy 31 miar i wskaźników.¹⁰

3.2. MODEL MONITOROWANIA SYTUACJI OSÓB MŁODYCH NA RYNKU PRACY

Przy opracowaniu modelu bazowano na założeniach schematu prezentacji danych wykorzystanego w Eurostacie dla potrzeb prezentacji wskaźników Strategii Monitorowania Młodzieży na lata 2010-2018.

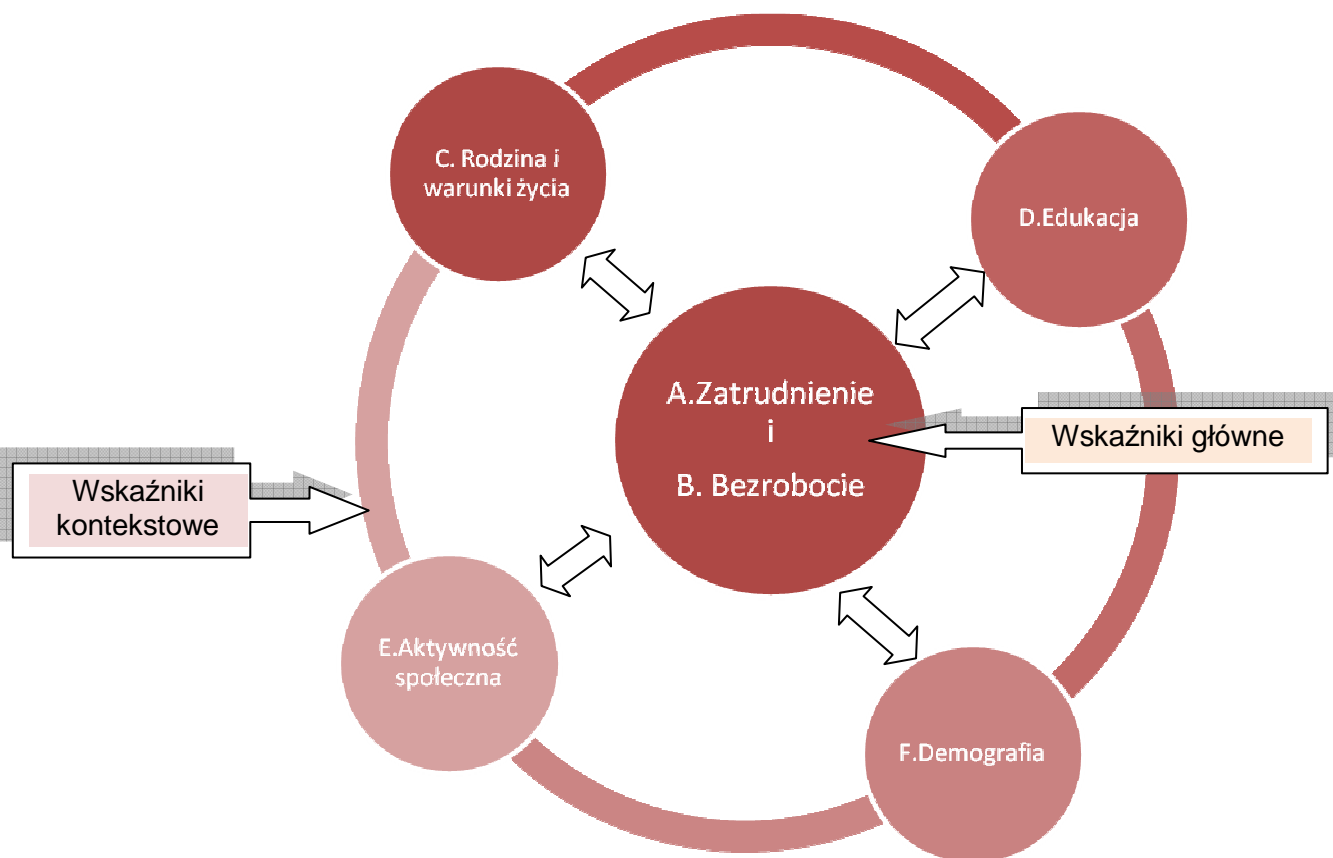
W koncepcji dokonano podziału obszarów analizy na *KLUCZOWE* i *KONTEKSTOWE*. Za kluczowe uznano obszary bezrobocia i zatrudnienia, jako te, które bezpośrednio obrazują sytuację osób młodych na rynku pracy. Pozostałe cztery obszary uznano za kontekstowe. Przyjęto tym samym założenie, że zjawiska zachodzące w obszarach kontekstowych mają wpływ na wartości miar i wskaźników dotyczących sytuacji osób młodych podlegających pomiarowi w obszarze zatrudnienia i bezrobocia.

⁹ Łącznie ocenie eksperckiej pod względem ważności, rzetelności i dostępności poddano 65 wskaźników. Po zamieszczeniu ankiety na stronie internetowej, członkowie grupy roboczej rozesłali do znanych im ekspertów rynku pracy oraz naukowców zajmujących się problematyką młodzieży, prośby o jej wypełnienie. Otrzymało zwrot 43 wypełnionych ankiet. Na podstawie wystawionych ocen przyznano poszczególnym wskaźnikom rangi zgodnie z uzyskaną oceną.

¹⁰ Dla wszystkich danych sugerowanych do analizowania w ramach modelu przyjęto jednolitą nazwę „wskaźniki”, należy zwrócić uwagę, iż de facto model obejmuje miary bezwzględne i względne.

Rysunek 1. Schemat Modelu monitorowania sytuacji osób młodych na rynku pracy

Wspomniana wersja elektroniczna modelu w formacie MS Excel zawiera wyniki jego implementacji we wszystkich 16 polskich regionach

Poszczególnym obszarom, stosownie do zidentyfikowanych problemów badawczych i postawionych hipotez, przyporządkowano wskaźniki umożliwiające potwierdzenie lub obalenie postawionych hipotez.

Tabela A1. Identyfikacja problemu badawczego w ramach obszaru ZATRUDNIENIE

ZATRUDNIENIE
Hipoteza badawcza
<i>Osoby młode wykazują niższą od przeciętnej aktywność zawodową.</i>
Identyfikacja problemu
<i>Osoby młode (do 34 roku życia), z punktu widzenia rozwoju społecznego i ekonomicznego, stanowią grupę społeczną, która znajduje się w niestabilnej sytuacji na rynku pracy. Warunki zatrudnienia młodych często odbiegają od ich oczekiwań w zakresie finansowym czy prawnym. Wydłuża się czas poszukiwania przez nie zatrudnienia, a pierwsze kontakty tej grupy z rynkiem pracy opierają się coraz częściej na pracach tymczasowych. Perspektywa braku pracy skłania osoby młode do wydłużania okresu edukacji i coraz późniejszego wkraczania na rynek pracy. Rynek pracy oferuje coraz lepiej wykształconym absolwentom zatrudnienie nieadekwatne do ich poziomu wykształcenia i umiejętności. Wizję „straconej generacji” - należy łączyć z konsekwencjami, jakie będą odczuwalne dla całego społeczeństwa i gospodarki w następnych latach, w wyniku utraty potencjału młodych. Z drugiej strony dostrzegalny jest wśród młodych deficyt umiejętności praktycznych. Zmniejszenie liczby młodych pracowników staje się niepokojące w</i>

kontekście wyzwań demograficznych.

Tabela A 2. Opis wskaźników do analizy w ramach obszaru ZATRUDNIENIE

ZATRUDNIENIE	
Nazwa wskaźnika	Opis wskaźnika
Współczynnik aktywności zawodowej osób młodych	Procentowy udział aktywnych zawodowo (pracujących i bezrobotnych) osób młodych (15-34 lata) w ogólnej liczbie osób młodych (15-34 lata). Źródło: Bank Danych Lokalnych (GUS).
Wskaźnik zatrudnienia osób młodych	Procentowy udział pracujących osób młodych (według kategorii wiekowych) w ogólnej liczbie osób młodych (według kategorii wiekowych). Źródło: Bank Danych Lokalnych (GUS).
Absolwenci podejmujący pracę po raz pierwszy	Udział podejmujących pracę zawodową po raz pierwszy - absolwentów w populacji osób podejmujących pracę zawodową (w trakcie roku sprawozdawczego) po raz pierwszy ogółem. Źródło: Bank Danych Lokalnych (GUS). Uwagi: wskaźnik obliczany na podstawie danych źródłowych GUS (obliczenia własne)
Podejmujący pracę zawodową po raz pierwszy – absolwenci z uwzględnieniem typu szkoły	Udział podejmujących pracę zawodową po raz pierwszy - absolwentów z uwzględnieniem typu szkoły w liczbie absolwentów podejmujących pracę zawodową po raz pierwszy ogółem. Źródło: Bank Danych Lokalnych (GUS). Uwagi: wskaźnik obliczany na podstawie danych źródłowych GUS (obliczenia własne)
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	Jest to stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie; po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą. Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Urzędy Statystyczne w województwach
Osoby fizyczne w wieku 18-29 prowadzące działalność gospodarczą	Jest to osoba fizyczna będąca przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej i inna osoba fizyczna prowadząca działalność na własny rachunek w celu osiągnięcia zysku oraz osoba fizyczna prowadząca indywidualne gospodarstwo rolne. Źródło: Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej, Ministerstwo Gospodarki Uwagi: Dane dotyczą działalności aktywnych i zawieszonych
Status zatrudnienia osób młodych na rynku pracy	Odpowiedź na pytanie kwestionariuszowe w badaniu Diagnoza społeczna: Jaki rodzaj pracy wykonuje osoba w swoim głównym miejscu pracy? Źródło: Diagnoza Społeczna Uwagi: wskaźnik obliczany na podstawie danych źródłowych (baza danych badania Diagnoza Społeczna)

Tabela B 1. Identyfikacja problemu badawczego w ramach obszaru BEZROBOCIE

BEZROBOCIE
Hipoteza badawcza
Notuje się wysoki poziom bezrobocia osób młodych.

Identyfikacja problemu

Odnutowywane od 2008 r. spowolnienie gospodarcze znacznie utrudniło osobom młodym wchodzenie na rynek pracy. W wielu krajach liczba młodych bezrobotnych gwałtownie wzrosła. W Polsce osoby młode pomiędzy stanowią blisko połowę wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych. Oznacza to niewykorzystanie potencjału blisko 1 mln osób. Stopa bezrobocia młodych według BAEL, w poszczególnych miesiącach osiąga poziom wyższy od ogólnej stopy bezrobocia dla kraju. Zmniejszenie liczby młodych bezrobotnych i zapobieganie ich długotrwałemu bezrobociu wymaga usprawnienia działań pomocowych ukierunkowanych na tę kategorię osób. Moment wejścia na rynek pracy osób młodych ma ogromny wpływ na ich dalszą karierę i wysokość wynagrodzenia, a także w znaczący sposób warunkuje możliwości usamodzielnienia się i założenia rodziny. Gromadzenie danych o sytuacji osób młodych na rynku pracy w proponowanych zakresach, jeśli odbywać się będzie w sposób systematyczny, pozwoli na sprawne i efektywne prowadzenie niezbędnych analiz i ocen.

Tabela B 2. Zestawienie wskaźników do analizy w ramach obszaru BEZROBOCIE

BEZROBOCIE	
Nazwa wskaźnika	Opis wskaźnika
Udział bezrobotnych w wieku 15-24 lata i 25-34 lata w ogólnej liczbie bezrobotnych (BAEL)	Wyrażony w procentach stosunek liczby bezrobotnych w wieku 15-24 lata i 25-34 lata do ogólnej liczby bezrobotnych. Źródło: GUS Roczniki Statystyczne
Udział bezrobotnych w wieku 18-24 lata i 25-34 lata w ogólnej liczbie bezrobotnych (bezrobocie rejestrowane)	Wyrażony w procentach stosunek liczby bezrobotnych w wieku 18-24 lata i 25-34 lata do ogólnej liczby bezrobotnych (wskaźnik struktury). Źródło: http://www.psz.praca.gov.pl/ GUS
Stopa bezrobocia osób w wieku 15-24 lata i 25-34 lata w % (BAEL)	Procentowy udział liczby bezrobotnych w wieku 15-24 lata i 25-34 lata w liczbie ludności aktywnej zawodowo w wieku 15-24 lata i 25-34 lata. Źródło: GUS Biuletyny Statystyczne, Roczniki Statystyczne,
Liczba bezrobotnych w wieku 18-24 lata i 25-34 lata (bezrobocie rejestrowane)	Liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne, z wyjątkiem bezrobotnych odbywających szkolenie, staż, przygotowanie zawodowe dorosłych, pracę społecznie użyteczną. Źródło: http://www.psz.praca.gov.pl/ GUS
Wskaźnik płynności dla bezrobotnych w wieku 18-24 lata (bezrobocie rejestrowane)	Iloraz liczby bezrobotnych w wieku 18-24 lata wyrejestrowanych w danym okresie sprawozdawczym do liczby bezrobotnych w wieku 18-24 lata zarejestrowanych w tym samym okresie. Źródło: http://www.psz.praca.gov.pl/ Uwagi: wskaźnik obliczany na podstawie danych źródłowych (obliczenia własne)
Udział bezrobotnych w wieku 18-24 lata wg poziomu wykształcenia w bezrobotnych w wieku 18-24 lata (bezrobocie rejestrowane)	Wyrażony w procentach stosunek liczby bezrobotnych w wieku 18-24 lata według wykształcenia do liczby bezrobotnych w wieku 18-24 lata. Źródło: http://www.psz.praca.gov.pl/ Uwagi: wskaźnik obliczany na podstawie danych

	źródłowych (obliczenia własne)
Udział bezrobotnych w wieku 18-24 lata bez stażu pracy w bezrobotnych w wieku 18-24 lata (bezrobocie rejestrowane)	Wyrażony w procentach stosunek liczby bezrobotnych w wieku 18-24 lata bez stażu pracy do liczby bezrobotnych w wieku 18-24 lata Źródło: http://www.psz.praca.gov.pl/ Uwagi: wskaźnik obliczany na podstawie danych źródłowych (obliczenia własne)
Udział długotrwale bezrobotnych w wieku 18-24 lata i 25-34 lata w bezrobotnych w wieku 18-24 lata i 25-34 lata (bezrobocie rejestrowane)	Wyrażony w procentach stosunek liczby długotrwale bezrobotnych w wieku 18-24 lata i 25-34 lata do liczby bezrobotnych w wieku 18-24 lata i 25-34 lata Źródło: http://www.psz.praca.gov.pl/ Uwagi: wskaźnik obliczany na podstawie danych źródłowych (obliczenia własne)

Tabela C 1. Identyfikacja problemu badawczego w ramach obszaru RODZINA i WARUNKI ŻYCIA

RODZINA i WARUNKI ŻYCIA
Hipoteza badawcza
<i>Regiony charakteryzują się zróżnicowaną sytuacją materialną rodzin zamieszkujących na ich terenie. Im niższy poziom zamożności rodzin tym wyższy poziom bezrobocia osób młodych w regionie. Niepełnosprawność osób młodych występuje z różnym nasileniem w regionach. Wskaźnik zatrudnienia dla młodych osób niepełnosprawnych jest niższy niż dla młodzieży ogółem.</i>
Identyfikacja problemu
<i>O sukcesie na rynku pracy decyduje łańcuch wielu czynników, poziomu kompetencji i potencjału, jakie dana osoba posiada. Oprócz posiadanych kwalifikacji zawodowych, wykształcenia czy doświadczenia zawodowego znaczącą rolę odgrywa także to, co nazywamy kapitałem społecznym czy kompetencjami społecznymi. Umiejętności komunikacji interpersonalnej, budowania relacji społecznych, a nawet umiejętności tworzenia klimatu zaufania okazują się kompetencjami nie mniej przydatnymi rynku pracy, jak te stricte zawodowe. Nabywa się je w procesach pierwotnej i wtórnej socjalizacji oraz wychowania.</i>
<i>Naturalnym środowiskiem człowieka, gdzie zachodzą procesy socjalizacyjne i wychowawcze jest rodzina. To ona wytwarza swoistą kulturę, w obrębie której pojawiają się różne typy norm, wzorów zachowań i aspiracji edukacyjnych oraz zawodowych. Rodzina oraz wytwarzane przez nią warunki życia stanowią fundament, stopień, z którego jej młodzi członkowie rozpoczynają start w swoją przyszłość. Warunki do życia wytwarzane przez rodzinę mogą zatem wspierać lub ograniczać realizację planów czy ścieżek edukacyjno-zawodowych młodych osób. Dochód, jakim dysponuje rodzina, standard wyposażenia w przedmioty trwałego użytkowania czy zdrowie jej członków mogą stać się istotnymi czynnikami determinującymi rozwój kariery zawodowej.</i>
<i>Badacze życia społecznego wskazują na istnienie zjawiska reprodukcji losów rodziców przez dzieci. Mówi się o przypadkach negatywnych, gdy dochodzi do dziedziczenia biedy, ubóstwa, postawy wyczonej bierności. Przedstawia się w także pozytywne aspekt dziedziczenia, gdy przekazywana jest z pokolenia na pokolenie swoista kultura zawodowa (pokolenia lekarzy, prawników itd.). Nie ma zatem żadnej przesady w stwierdzeniu, że rodzina tworzy bardzo ważny kontekst dla interpretacji szans i zagrożeń dla sytuacji młodych osób na rynku pracy. Stopień zamożność rodziny może mieć znaczenie w wyborze szkoły czy swojego miejsca w świecie, rozwoju zainteresowań. Pozycja społeczna rodziny także ma znaczenie dla budowania aspiracji jej członków. Wyposażenie gospodarstwa domowego w przedmioty trwałego użytkowania mogą zwiększać potencjał młodego człowieka lub nie. Nie inaczej jest także w przypadku sytuacji zdrowotnej jej członków. W kontekście zdrowia znaczącym zagadnieniem jest m.in. oszacowanie częstości występowania niepełnosprawności. Posiadanie statusu osoby niepełnosprawnej ma znaczenie dla położenia na rynku pracy. Przyczyn gorszej sytuacji młodych z niepełnosprawnością, układają się w pewien łańcuch etiologiczny, syndrom, na który składają się między innymi: przyznane świadczenie rentowe, często na niskim poziomie, które rodzic może mechanizm zaspokojenia aspiracji zawodowych, strach przed faktem utraty świadczenia w momencie podjęcia jakiegokolwiek</i>

aktywności zawodowej, niskie wykształcenie, brak umiejętności zawodowych.

Tabela C 2. Zestawienie wskaźników do analizy w ramach obszaru RODZINA i WARUNKI ŻYCIA

RODZINA i WARUNKI ŻYCIA	
Nazwa wskaźnika	Opis wskaźnika
Dochód rozporządzalny gospodarstwa domowego	Suma bieżących dochodów gospodarstw domowych pomniejszona o zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych płacone przez płatnika w imieniu podatnika, o podatki od dochodów z własności, podatki płacone przez osoby pracujące na własny rachunek, w tym przedstawiciele wolnych zawodów i osób użytkujących gospodarstwo indywidualne w rolnictwie oraz o składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne Źródło: Bank Danych Lokalnych (GUS).
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem (po uwzględnieniu transferów socjalnych)	Procent osób, których dochód ekwiwalentny do dyspozycji jest niższy od granicy ubóstwa ustalonej na poziomie 60% krajowej mediany ekwiwalentnych rocznych dochodów do dyspozycji. Źródło: Bank Danych Lokalnych (GUS).
Ludność w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w ludności ogółem Źródło: Bank Danych Lokalnych (GUS). Publikacja GUS: „Beneficjenci pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych w 2010 r.”
Gospodarstwa domowe wyposażone w niektóre przedmioty trwałego użytkowania (komputer, komputer z dostępem do Internetu, drukarka, samochód osobowy, telefon komórkowy)	Jednostką analizy jest gospodarstwo domowe jednoosobowe lub wieloosobowe. Wybranymi przedmiotami trwałego użytkowania są: komputer, komputer z dostępem do Internetu, drukarka, samochód osobowy, telefon komórkowy. Wybór dóbr dokonany został w sposób arbitralny w oparciu o kryterium bezpośredniego lub pośredniego wzmocnienia pozycji rodziny na rynku pracy przez wzrost potencjału komunikacyjnego i mobilnego. Źródło: Publikacja GUS „Budżety gospodarstw domowych w 2010 r.” Bank Danych Lokalnych (GUS). Uwagi: Wskaźnik złożony. Dane zasilające wskaźnik pochodzą z badań sondażowych, wykonywanych przez GUS na reprezentatywnej próbie, dostarczając informacji o procencie ogółu gospodarstw domowych wyposażonych w wybrane przedmioty trwałego użytkowania. Sam wskaźnik wyrażony został liczbowo, jako iloraz sumy gospodarstw domowych posiadających poszczególne dobra i ilości dóbr.
Osoby niepełnosprawne	Liczba osób z niepełnosprawnością w wieku 15 - 34 lata. Do osób takich zaliczono tych, którym przyznano orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub niezdolności do pracy. Wskaźnikami są tutaj częstość występowania osób niepełnosprawnych w Polsce oraz liczba osób tej kategorii społecznej na 1000 mieszkańców w wieku 15 lat i więcej, a także wskaźnik zatrudnienia. Źródło: Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności, GUS.

Tabela D 1. Identyfikacja problemu badawczego w ramach obszaru EDUKACJA

EDUKACJA
Hipoteza badawcza
Nasila się zjawisko przedwczesnego wypadania z edukacji. W związku ze wzrostem ambicji

edukacyjnych osób młodych wrasta odsetek osób młodych z wykształceniem wyższym.

Identyfikacja problemu

Dla osób młodych edukacja stanowi jedną z głównych aktywności. W większości krajów europejskich obowiązkowe kształcenie rozpoczyna się w wieku 6 lat i kończy w wieku 16. We wszystkich systemach edukacji w Europie obserwuje się wyraźną tendencję do wydłużania czasu trwania obowiązku szkolnego¹¹. Co więcej, kształcenie nie kończy się wraz z jego wypełnieniem: podnoszenie kompetencji i kwalifikacji w sposób formalny i nieformalny trwa całe życie. Wskaźniki z zakresu edukacji będą pokazywać, jakie jest zaangażowanie osób młodych w proces kształcenia.

Tabela D 2. Zestawienie wskaźników do analizy w ramach obszaru EDUKACJA

Nazwa wskaźnika	Opis wskaźnika
Przedwczesne wypadanie z systemu kształcenia Early leavers from education and training	Odsetek osób w wieku 18-24, które mają wykształcenie gimnazjalne lub niższe (ISCED 0,1, 2, 3C short) i nie kontynuują kształcenia w ogóle osób w wieku 18-24. Źródło: na poziomie NUTS 1 (duże podregiony) - Eurostat, na poziomie NUTS 2 (województwa) - GUS na podstawie danych BAEL Uwagi: Jest to jeden ze wskaźników wskazanych do monitorowania w ramach Education and Training 2020: European benchmarks. W 2020 roku wartość wskaźnika w Europie ma być mniejsza niż 10% ¹² . Konieczne jest ustalenie schematu pozyskiwania danych dla wszystkich regionów.
Udział uczniów szkół zawodowych Upper secondary vocational students	Odsetek uczniów średnich szkół zawodowych (ISCED 3 voc) w ogóle uczniów szkół średnich (ISCED 3). Źródło: Eurostat
Absolwenci według kierunków kształcenia Graduates by field of education	Odsetek absolwentów kończących naukę w poszczególnych kierunkach/zawodach w ogóle absolwentów. Źródło: Eurostat/ BDL/SIO (za pośrednictwem Ministerstwa Edukacji Narodowej lub Kuratorium Oświaty) Uwagi: Kierunki studiów zostały podzielone na osiem grup zgodnie z klasyfikacją ISCED 97. Kierunki kształcenia zawodowego (na poziomie ISCED 3 i 4) zostały podzielone na osiem grup zgodnie z klasyfikacją opracowaną przez MEN w Polsce.
Zdawalność egzaminu zawodowego Vocational exam pass rate	Odsetek absolwentów, którzy zdali egzamin zawodowy, w ogóle absolwentów kończących edukację w danym roku szkolnym. Źródło: SIO (za pośrednictwem Ministerstwa Edukacji Narodowej lub Kuratorium Oświaty)
Aktywność edukacyjna osób młodych Participation of young people in education and training	Odsetek osób młodych (w wieku 15-24 i 25-34), które kształcą się formalnie i/lub pozaformalnie w ogóle osób młodych (w wieku 15-24 i 25-34). Źródło: Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności Uwagi: Konieczne ustalenie schematu pozyskiwania danych dla wszystkich

¹¹ Por. *Kluczowe dane o edukacji 2012 – streszczenie* [online], Polskie Biuro Eurydice - Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji [dostęp: 23.08.2012], dostępny w internecie: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data_series/134PL_Hl.pdf.

¹² Por. <http://www.cedefop.europa.eu/EN/statistics-and-indicators/education-and-training-2020-benchmarks.aspx>, dostępny: 23.08.2012.

Struktura wykształcenia osób młodych Youth by educational attainment	regionów. Odsetek osób w wieku 25-34 lata z wykształceniem a. gimnazjalnym i niższym (ISCED 1-2), b. zasadniczym zawodowym (ISCED 3C), c. średnim zawodowym (ISCED 3A voc i 4), d. średnim ogólnokształcącym (ISCED 3A gen), e. wyższym (ISCED 5-6) w populacji osób w wieku 25-34 Źródło: GUS na podstawie danych BAEL Uwagi: Konieczne ustalenie schematu pozyskiwania danych dla wszystkich regionów.

UWAGA! Część wskaźników w obszarze EDUKACJA (sytuacja zawodowa osób młodych, przedwcześnie wypadający z systemu kształcenia, aktywność edukacyjna osób młodych, struktura wykształcenia osób młodych) jest dostępna tylko na poziomie krajowym, ewentualnie na poziomie dużych podregionów (NUTS 1), i to nie zawsze w takim zakresie, jak założony w modelu. Grupa robocza skierowała prośbę do Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) – za pośrednictwem Urzędu Statystycznego w Krakowie – o wyliczenie zdefiniowanych wskaźników na podstawie danych z Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL/ LFS). GUS wyliczył wskaźniki dla jednego regionu w Polsce (Małopolski). Oznacza to, że dane gromadzone w ramach LFS są wystarczające do wyliczenia wymienionych wskaźników. W związku z tym grupa robocza rekomenduje, by europejska sieć obserwatorów wspólnie wystąpiła do Eurostat z prośbą o wyliczenie brakujących wskaźników na poziomie regionalnym (NUTS 2) dla wszystkich państw, dla których dysponuje danymi.

Tabela E1. Identyfikacja problemu badawczego w ramach obszaru AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA
Hipoteza badawcza
<i>Osoby młode charakteryzuje niski poziom aktywności społecznej</i>
Identyfikacja problemu
Aktywność społeczna, rozumiana jest często jako praca społeczna. Jest nią uczestnictwo w działaniach zbiorowych wykraczających poza obowiązki związane z pełnieniem funkcji zawodowych i funkcji w rodzinie, a które zmierzają do realizacji cenionych wartości społecznych. Działalność taka charakteryzuje się dobrowolnością i samorzutnością, a także bezinteresownością materialną i motywacjami altruistycznymi. [Źródło: http://biznes.pwn.pl/haslo/3867107/aktywnosc-spoleczna.html, dostęp 14.08.2012 r.]   Aktywność społeczna oznacza silną dążność do oddziaływania na otoczenie, rozumiane jako swoisty zespół zadań o społecznym znaczeniu. Jest to dobrowolne działanie na rzecz określonej grupy lub środowiska swojego lub zewnętrznego, wykraczające poza obowiązki związane z pełnieniem funkcji zawodowych i rodzinnych, realizowane przez grupę osób, m.in. wolontariuszy, która nie otrzymuje wynagrodzenia. Aktywność społeczna może być podejmowana indywidualnie, bądź w ramach organizacji społecznych. [Źródło: M. Załuska, J. Boczoń, Organizacje pozarządowe w społeczeństwie obywatelskim, wyd. Śląsk, Katowice 1998, s. 155.]   Tak zdefiniowana aktywność społeczna osób młodych jest jednym z najważniejszych elementów kształtujących wykwalifikowanego pracownika. Oprócz wyuczonego zawodu (kwalifikacji zawodowych) coraz częściej pożądane (poszukiwane) cechy pracownicze to m.in.: rzetelność, zaangażowanie i uczciwość. Cechy te można nabyć poprzez uczestnictwo w życiu społecznym. Może to być członkostwo w organizacji pozarządowej, stowarzyszeniu, klubie czy ruchu religijnym, a także uczestniczenie w różnych formach wolontariatu.

Tabela E 2. Zestawienie wskaźników do analizy w ramach obszaru AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA ZATRUDNIENIE

Nazwa wskaźnika	Opis wskaźnika
Wskaźnik syntetyczny aktywności społecznej	Aktywność społeczna przejawiać się może w czterech typach przestrzeni publicznych: 1. Przestrzeń (stricte) społeczna, w której działają różnego rodzaju stowarzyszenia. Każda jednostka może zatem zostać członkiem stowarzyszenia, albo prowadzić działalność na rzecz takiej organizacji w charakterze wolontariusza. 2. Przestrzeń kulturowa, przejawami działania to między innymi: uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych, korzystanie z dóbr kultury. 3. Przestrzeń aksjologiczna, związana z wszelkimi wartościami. 4. Przestrzeń obywatelska, związana jest z działalnością polityczną czy na rzecz społeczności lokalnej. Źródło: Diagnoza Społeczna (dane źródłowe) Uwagi: Dla zbudowania wskaźnika syntetycznego (Ws) zaproponowano 14 wskaźników cząstkowych. Wskaźniki te określono, jako stymulanty aktywności społecznej. Dla tak zestawionych wskaźników cząstkowych syntetyczna miara zbudowana została w oparciu o następujący wzór (J. Perkala): $W_s = \frac{\sum_{j=1}^p y_{ij}}{p}$ Gdzie: Ws: wskaźnik syntetyczny j: 1, 2, ..., p, p: liczba uwzględnionych cech, y_{ij}: standaryzowana wartość j-tej dla i-tego obiektu Zastosowanie wskaźnika syntetycznego wymagało w pierwszej kolejności standaryzacji wartości wskaźników opisujących przejawy aktywności społecznej w poszczególnych przestrzeniach. Wskaźniki cząstkowe często zbudowane są z kilku zmiennych, które po zsumowaniu tworzą miarę złożoną. Tak przygotowany wskaźnik cząstkowy wyrażony zostanie za pomocą jednej liczby, która pokazuje natężenie aktywności społecznej w danej przestrzeni dla wyliczonych wcześniej wskaźników w przestrzeni społecznej, kulturowej, aksjologicznej oraz obywatelskiej. W klasycznym użyciu obliczony wskaźnik J. Perkala może być porównywany i oceniany pod kątem wysokiego lub niskiego poziomu. Ocena ta polega na porównaniu analizowanych obiektów względem siebie. Dla naszych celów możemy dokonać zapożyczenia sposobu walidacji wielkości wskaźnika. W naszym przypadku będziemy interpretowali go w zależności od jego intensywności, uznając za bardzo wysoki poziom aktywności społecznej, gdy; $W_s \geq 1,8$. Wysoki poziom rozwoju, gdy wskaźnik przybierze wartości $1,8 > W_s \geq 0,6$. Przeciętny poziom aktywności społecznej, gdy przybierze wartości $0,6 > W_s \geq -0,6$. Niski poziom aktywności społecznej, gdy $W_s < -0,6$. Z uwagi na brak danych dla obszaru województw, wskaźniki dot. przestrzeni kulturowej (9 wskaźników cząstkowych) zostały pominięte przy obliczeniu wskaźnika syntetycznego Ws.

Tabela F1. Identyfikacja problemu badawczego w ramach obszaru DEMOGRAFIA

DEMOGRAFIA

Hipoteza badawcza

Następuje systematyczny ubytek zasobów pracy reprezentowanych przez osoby młode.

Identyfikacja problemu

Spółeczeństwa starzeją się, determinując nieodwracalne zmiany w procesach społeczno-gospodarczych zachodzących w całej Europie. Narastają problemy związane ze zwiększonymi wydatkami na cele socjalne, kurczy się potencjał pracy, a dominacja osób starszych sprawia, że gospodarka wytraca dynamizm i naturalną skłonność do zmiany. Dotychczas Polska doświadczała nadmiaru ludzi młodych, jednak fale demograficznego wyżu ustępują obecnie miejsca systematycznemu spadkowi urodzeń, wpisując ten kraj w kategorię starzejącego się społeczeństwa. Pogarszające się wskaźniki urodzeń, stanowią zagrożenie dla odtwarzalności populacji, w tym również zastępowalności pokoleniowej na rynku pracy. Niekorzystną demograficzną strukturę ludności pogłębiają dodatkowo niekontrolowane fale migracji zagranicznych, a brak wiarygodnego systemu umożliwiającego monitoring procesów migracyjnych utrudnia prowadzenie skutecznej polityki ludnościowej.

Tabela F2. Zestawienie wskaźników do analizy w ramach obszaru DEMOGRAFIA

Zestawienie wskaźników do analizy w ramach obszaru	
Nazwa wskaźnika	Opis wskaźnika
Liczba ludności (ogółem, kobiety, mężczyźni, miasto, wieś) wg grup wieku: 15-19, 20-24, 25-29, 30-34	Udział ludności w grupie wiekowej od 15 do 34 r. ż w ludności ogółem. Źródło pozyskiwania danych: Bank Danych Lokalnych, GUS, Ludność wg grup wieku i płci, Tablice bilansowe dostępne w Urzędach Statystycznych, Roczniki Demograficzne, GUS.
Udział ludności wg grup wiekowych 15-34, 15-19, 20-24, 25-29, 30-34 na 1000 mieszkańców	Wskaźnik prezentuje udział ludności w grupie wiekowej od 15 do 34 r. ż oraz w grupach: 15-19, 20-24, 25-29, 30-34 w ludności ogółem. Źródło pozyskiwania danych: Bank Danych Lokalnych, Baza Demografia, Tablice bilansowe dostępne w Urzędach Statystycznych, Roczniki Demograficzne GUS.
Współczynnik płodności cząstkowy wg grup wiekowych 15-19, 20-24, 25-29, 30-34	Jest to stosunek liczby urodzeń żywych w danym okresie pochodzących z kobiet w danej grupie wiekowej do ogólnej liczby kobiet w tej samej grupie wiekowej. Źródło pozyskiwania danych: Roczniki Demograficzne, GUS.

3.3. ZIDENTYFIKOWANE LUKI INFORMACYJNE I PROBLEMY METODYCZNE WE WSKAŹNIKACH PRZYJĘTYCH DO ANALIZY

W trakcie prac nad modelem zidentyfikowano wiele luk informacyjnych w obszarach przyjętych do monitorowania. Wynikają one z niedoskonałości systemów zbierania i zakresu danych pozyskiwanych w ramach statystyki publicznej. Z drugiej strony zauważono, że część danych choć umożliwia porównania, nie w pełni obrazuje, a tym samym nie pozwoli na interpretację sytuacji w

danym obszarze, ze względu na jej skomplikowany charakter (np. w obszarze aktywności społecznej, czy w ramach badania warunków życia. W ramach prac Grupy Roboczej dokonano „inwentaryzacji” deficytów wiedzy w poszczególnych obszarach badawczych dla obszaru modelu (tj. Polski) i zidentyfikowano luki, które są istotnym utrudnieniem w analizie sytuacji osób młodych na rynku pracy. Wnioskowanie utrudniają również problemy metodyczne zidentyfikowane na poziomie niektórych wskaźników (por. Tab.1).

Identyfikacja luk i problemów metodycznych pozwala na określenie kierunków rozwoju modelu, który nie może zostać uznany za skończony. Umożliwia także świadome planowanie działań związanych z zapewnieniem źródła zasilania baz danych i doskonalenia modelu.

Tabela 1. Zidentyfikowane luki informacyjne i problemy metodyczne w obszarach badawczych sytuacji osób młodych ujętych w modelu

OBSZAR	ZIDENTYFIKOWANE LUKI INFORMACYJNE I PROBLEMY METODYCZNE
ZATRUDNIENIE	– Okres sprawozdawczy, decydujący o dostępności danych w zakresie wskaźnika „przeciętne wynagrodzenie” odbiega od pozostałych obszarów. Dane prezentowane są co 2 lata, w pozostałych obszarach dane prezentowane są w okresach rocznych lub częściej. – Wskaźnik „status zatrudnienia osób młodych na rynku pracy” oparty jest na danych zbieranych w ramach badania współfinansowanego ze środków EFS. Również tutaj dane prezentowane są co 2 lata, istnieje obawa o zachowanie ciągłości zbierania danych, nie ma pewności co do reprezentacyjności wyników badania na poziomie regionów. – Wskaźnik przedsiębiorczości osób młodych nie należy do zakresu danych publikowanych. Jego pozyskanie wymaga interwencji zainteresowanych regionów w odpowiedniej instytucji (Głównym Urzędzie Statystycznym, odpowiednich ministerstwach).
BEZROBOCIE	– Występują znaczne opóźnienia w publikacji danych pozyskiwanych w ramach Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności.
<i>Rodzina i warunki życia</i>	– Osoby niepełnosprawne: w statystyce publicznej nie agreguje się danych w podziale na jednostki administracyjne (regiony), najprawdopodobniej wynika to z braku reprezentatywności badania, na podstawie którego ustalany jest wskaźnik. – Gospodarstwa domowe: brak danych o strukturze gospodarstw domowych uwzględniającej kategorie wiekowe domowników.
<i>Edukacja</i>	– Wskaźniki ujęte w Modelu, tj.: aktywność edukacyjna młodych, przedwczesne wypadanie z edukacji, struktura wykształcenia młodych są możliwe do wyliczenia na podstawie danych zbieranych w ramach badań realizowanych przez statystykę publiczną. Nie należą do zakresu danych publikowanych. Ich pozyskanie wymaga interwencji zainteresowanych regionów w odpowiedniej instytucji. Grupa robocza skierowała prośbę do Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) – za

	pośrednictwem Urzędu Statystycznego w Krakowie – o wyliczenie zdefiniowanych wskaźników na podstawie danych z Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL/ LFS). GUS wyliczył wskaźniki dla jednego regionu w Polsce (Małopolski). Oznacza to, że dane gromadzone w ramach LFS są wystarczające do wyliczenia wymienionych wskaźników wymagają jednak ostrożności w interpretacji ze względu na szczegółowy podział a co za tym idzie niskie wartości (próba szacunkowa).
Aktywność społeczna	– Wskaźnik aktywności społecznej został opracowany specjalnie dla potrzeb modelu jako wskaźnik syntetyczny uwzględniający 4 obszary aktywności społecznej. Wskaźniki szczegółowe w ramach komponentu tego wskaźnika - dotyczącego kultury, nie są prezentowane na poziomie województw, stąd implementacja tego wskaźnika nie może być przeprowadzona w pełnym zakresie. – Okres sprawozdawczy, decydujący o dostępności danych odbiega od pozostałych obszarów. Dane prezentowane są co 2 lata, w pozostałych obszarach dane prezentowane są w okresach rocznych lub częściej. – Istnieje obawa co do zachowania ciągłości dostępu do danych (główne źródło danych – „Diagnoza Społeczna” to badanie współfinansowane ze środków EFS). – Próba badawcza w badaniu będącym podstawą budowania wskaźnika jest reprezentacyjna dla populacji województwa, a nie populacji osób młodych (zgodnie z definicją osoby młodej przyjętą w modelu), aczkolwiek dane pozyskiwane w trakcie badania prezentowane są wg kategorii wiekowych .

Dodatkowo należy podkreślić, iż model koncentruje się na stronie podażowej i nie uwzględniono w nim strony popytowej rynku pracy.

Tabela 2. Zidentyfikowane luki informacyjne w obszarach aktywności osób młodych i stronie popytowej rynku pracy, nie ujęte w Modelu

OBSZAR	ZIDENTYFIKOWANE LUKI INFORMACYJNE i PROBLEMY METODYCZNE
Migracje	– Brak rzetelnych danych obrazujących zjawisko migracji osób młodych, w tym identyfikacji jej przyczyn. Dane dostępne w statystyce publicznej oparte są na zameldowaniach i wymeldowaniach z pobytu stałego, nie uwzględniają faktycznych ruchów migracyjnych.
Popyt na pracę	– Brak podstawowych rzetelnych informacji nt. popytu na pracę w regionach. Dostępne źródła danych (publiczne służby zatrudnienia)

prezentują dane nie spełniające funkcji informacyjnych a realizowane badania popytu na pracę mają charakter doraźny i oparte są na różnorodnych, autorskich metodykach. Luka informacyjna w tym zakresie uniemożliwia obserwację istotnych zjawisk, takich jak: ocena szans na znalezienie pracy przez reprezentantów kształconych zawodów, monitorowanie zawodów deficytowych i nadwyżkowych w regionie.

4. PODSUMOWANIE

Zadanie, którego podjęły się polskie instytucje rynku pracy zaowocowało opracowaniem modelu monitorowania sytuacji osób młodych na rynku pracy. Z jednej strony osiągnięto pozytywny efekt końcowy, z drugiej sami autorzy mają świadomość niedoskonałości systemu i potrzeby jego rozwoju, tak by powstał jeden, spójny, akceptowalny przez różnych aktorów rynku pracy, model na poziomie krajowym. W tym kontekście nie można uznać pracy za zakończoną, a przedstawione wyżej założenia powinny być fundamentem dalszych działań w obszarze monitorowania osób młodych na rynku pracy.

Wykonane prace pozwoliły na sformułowanie pożądanej wizji monitoringu młodzieży. Model jest wyrazem dążenia do unifikacji metod monitorowania sytuacji młodych. Jednak nie wszystkie elementy tej wizji są możliwe do realizacji. Część stanowiących je danych jest „zagrożona”. Oznacza to bądź utrudniony dostęp do nich, bądź niepewność kontynuacji ich zbierania, bądź problemy metodologiczne obniżające wiarygodność otrzymanych przy ich pomocy wyników.

W zakresie dalszych prac nad modelem, grupa robocza rekomenduje:

- a) Podjęcie działań związanych z uzyskaniem dostępu do danych wskazanych w niniejszym opracowaniu jako luki informacyjne, w szczególności wykraczających poza obszary badawcze ujęte w modelu (strona popytowa rynku pracy oraz migracje osób młodych).
- b) Implementację modelu w innych krajach europejskich, obejmującą:
  - podjęciu współpracy w celu rozszerzenia lub doprecyzowania wskaźników cząstkowych obrazujących zjawiska nasilające się w regionach innych krajów, a nie notowane w Polsce,
  - ustalenie źródeł pozyskiwania danych, dostępności danych na poziomie regionalnym w innych krajach europejskich.
  - wspólne wystąpienie członków ELRNM do Eurostat z prośbą o wyliczenie brakujących wskaźników na poziomie regionalnym (NUTS 2) dla wszystkich państw, dla których dysponuje danymi.
- c) Ukierunkowanie prac w stronę zmniejszenia zestawu wskaźników do najbardziej istotnych (o wysokim stopniu istotności) warunkujących sytuację osób młodych na rynku pracy i kompozycja na tej podstawie syntetycznej miary do komparatywnych analiz międzyregionalnych. Taki wskaźnik służyć może szybkiej identyfikacji obszarów (terytorialnych), na których sytuacja osób młodych ulega pogorszeniu (funkcja ostrzegawcza), a także do ukierunkowania instrumentów finansowych zgodnie z zasadą koncentracji i koordynacji polityki regionalnej UE (funkcja budżetowania). Wykorzystanie tak opracowanego, powszechnego i systematycznie zasilanego danymi modelu monitorowania pozwoli również na precyzyjne określenie celów dla polityk regionalnych, krajowych i w ramach całej Wspólnoty (funkcja planowania i programowania). To z kolei związane jest z monitorowaniem oddziaływania interwencji publicznej na rynku pracy, np. w kontekście implementacji Europejskiego Funduszu Społecznego (funkcja monitorowania i ewaluacji realizacji programów).